

Kobilerin Finansman Sorunları ve Çözüm Önerileri

Financing Problems of SMEs and Solution Proposals

Müge ÇETİNER

Prof. Dr., İstanbul Kültür Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, m.cetiner@iku.edu.tr

Cem Sadık ACAR

Doktora Öğrencisi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Bölümü, cem_s_acar@hotmail.com

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Geliş 12 Nisan 2021

Düzeltilme Geliş 23 Haziran 2021

Kabul 25 Haziran 2021

Anahtar Kelimeler:

KOBİ, Finansman sorunu, İstanbul İli

© 2021 PESA Tüm hakları saklıdır

ÖZET

Küçük ve Orta Boy İşletmeler (KOBİ'ler), istihdama, yatırımlara ve üretime katkıları bakımından diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de önemli bir yere sahiptirler. Ülkelerin ekonomilerine göre değişiklik gösteren KOBİ tanımı hukuki değil ekonomik bir anlam taşımaktadır. Genellikle bütün tanımlamalardaki ölçüt işletmede istihdam edilen kişi sayısı olmaktadır.

Bu çalışmada, öncelikle Türkiye'de ve dünyada KOBİ'lerin tanımlarını, gelişmelerini, avantajları ve dezavantajları ile karşılaştıkları sorunlar hakkında bilgi verilerek, İstanbul ili Güneşli ilçesi özelinde yapılan bir alan çalışması ile KOBİ'lerin finansman sorunlarının kaynağını ve bu sorunu aşmada kullandıkları araçları; alternatif finansman araçlarını ne kadar tanıdıklarını ve gelecekte kullanmak konusundaki düşüncelerini araştırmak amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yüz yüze anket tekniği uygulanmıştır. Anket bulguları ışığında işletmelerin çoğunun aile şirketi olarak faaliyetini sürdürdüğünü, finansman sorununun yaşandığı ve sahip ile yöneticilerin finansman sorununun çözümü için gerekli finansman araçları hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

ARTICLE INFO

Article History:

Received 12 April 2021

Received in revised form 23 June 2021

Accepted 25 June 2021

Keywords:

SMEs, Financial Problems, Province of Istanbul

© 2021 PESA All rights reserved

ABSTRACT

Small and Medium Sized Enterprises (SMEs), employment, investment and production in terms of their contribution to Turkey as well as in other countries are also having an important place. The definition of SME, which varies according to the economies of the countries, has an economic meaning, not a legal one. Generally, the criterion in all definitions is the number of people employed in the enterprise.

In this study, first of all, the definition of SMEs in Turkey and the world, their development, providing information about their problems with their advantages and disadvantages, Istanbul province Gunesli district of SMEs with a field study conducted in private financing problems of resources and tools they use to overcome this problem; It was aimed to investigate how much they know about alternative financing instruments and their thoughts on using them in the future. Face-to-face survey technique, one of the qualitative research methods, was used in the study. In the light of the findings of the survey, it was concluded that most of the businesses continue their activities as family businesses, that there is a financing problem, and that the owners and managers do not have enough information about the financing tools required to solve the financing problem.

GİRİŞ

Ülkemizin globalleşen dünya düzeni içinde ekonomik anlamda güçlenmesinin en önemli basamaklarından biri iş dünyasının çok büyük bir yüzdesini oluşturan KOBİ'lere ilişkin temel tanımları açıklamaktan geçmektedir.

Bu çalışmada KOBİ'lerin karşılaştıkları sorunlar hakkında bilgi verilmiş, finansman sorunları özelinde kredilere ulaşmadaki sorunları irdelenmiştir. Ayrıca Kobiler tarafından kullanılan kredilerin vade yapısı ve nakit döngüsüne ışık tutulmuştur. Kobilerin kredilerden aldıkları pay detaylı olarak incelenerek karşılaştıkları finansal sorunlara alternatif çözüm önerileri sunulmuştur.

İstanbul ili Güneşli özelinde yapılan bir alan çalışması ile KOBİ'lerin finansman sorunlarının kaynağını ve bu sorunu aşmada kullandıkları alternatif finansman araçlarını tanıma düzeylerini, bu araçları gelecekte kullanmak konusundaki düşüncelerini araştırmak araştırmanın başlıca yola çıkış sorularını oluşturmaktadır.

Temelde KOBİ'lere ilişkin olarak, rekabet güçleri ve verimliliklerini arttırmaya yönelik devlet politikaları geliştirilmesi hedeflenmeli bu şekilde ülkemiz KOBİ'lerinin dünya şirketleriyle bütünleşmeleri özendirilmeli, gerek yatırım, gerekse üretim ve pazarlama konularında bilgi ve danışmanlık hizmetlerine erişimleri kolaylaştırılmalı, özellikle uzun vadeli kredi kaynakları kullanmaları için teşvikler sağlanmalı gibi öneriler geliştirilmiştir.

Çalışma giriş ve sonuç bölümleri dışında dokuz bölümden oluşmaktadır ve kullanılan anket soruları, kısaltmalar listesi kaynaklar kısmından sonra eklenmiştir.

1. Kobilerin Tanımı

KOBİ'ler yatırım, üretim, istihdam, ihracat ve ödedikleri vergiler ile ülkelerin ekonomisini canlı tutmakla beraber coğrafi açıdan da ülkenin bütün bölgelerine dağıldıkları için bölgesel kalkınmada da önemli katkı sağlamaktadır (Yılmaz, 2004)

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler, (KOBİ) ekonominin içinde önemli bir yer tutmaktadır. Genellikle ülkemizdeki KOBİ'ler sermaye eksikliği ile kurulmakta ve firmaların özkaynakları yeteriz kalmaktadır. Özellikle büyüme trendine giren veya duran varlık yatırımı yapmaya başlayan firmaların kredi ihtiyaçları ülkelerin kendilerine özgü finansman şekilleriyle yapılmaktadır. Mesela ABD'de melek yatırımcılar veya küçük borsalarda halka arzlar gibi şekillerde finansman sağlanırken ülkemizde genellikle bu finansman, piyasa kredisi veya banka kredisi ile gerçekleşmektedir.

1.1. Türkiye'de Kobilerin Tanımı

Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin (KOBİ) kavramına etki eden çalışan sayısı, satış miktarı, sermaye miktarı, çalışma alanı, maaş dağılımı, üretim miktarı gibi birçok ölçüt vardır. En genel ölçüt kavramları ise firma çalışan sayısı ve firmanın [cirosudur](#).

Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin (KOBİ) tanımında Ekonomi Bakanlığınca değişiklik yapılmasına dair yönetmelik 24.06.2018 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Buna göre 250 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı ya da mali bilançosu 125 milyon lirayı aşmayan ve yönetmelikte mikro işletme, küçük işletme ve orta büyüklükteki işletme olarak sınıflandırılan ekonomik birimler" KOBİ olarak tanımlanmıştır.

1.2. Avrupa Birliği'nin Kobi Tanımı

AB'de, KOBİ tanımları konusunda gerek ulusal gerek Birlik bazında karışıklığa neden olmamak üzere ortak bir çalışma yapılması ve ortak bir tanım belirlenmesi, ilk olarak Komisyon'un 07.02.1996 tarihli kararı ile hayat bulmuştur (Sayın ve Fazlıoğlu, 1997). 06.05.2003 tarihinde ise, Komisyon'un yayınladığı 2003/361/EC sayılı tavsiye kararı ile, KOBİ tanımı ve kriterleri açısından yeni bir düzenlemeye gidilmiş, yeni tanımın da 2005 yılından itibaren yürürlükte olacağı kararlaştırılmıştır. Yeni düzenleme, bir işletmenin KOBİ sayılabilmesi için istihdam ettiği işçi sayısı, bilanço büyüklüğü ve işletmenin bağımsızlık derecesi kriterlerine uygun olmasını şart koşmuştur (Eurostat, 2006).

İşletme Kategorisi	Yıllık Çalışan Kişi	Satışlar	Mali Bilanço
Orta Ölçek	50-249	< 50 Milyon Euro (1996'da 40 Milyon)	< 43 Milyon Euro (1996'da 27 Milyon)
Küçük Ölçek	10-49	< 10 Milyon Euro (1996'da 7 Milyon)	< 10 Milyon Euro (1996'da 5 Milyon)
Mikro Ölçek	1-9	<2 Milyon Euro	< 2 Milyon Euro

Bu kriterler çerçevesinde bakıldığında, AB'deki tüm işletmelerin yaklaşık %91'inin mikro ölçekli işletmeler, %7'sinin küçük ölçekli işletmeler ve %1'inin orta ölçekli işletmeler olduğu görülmektedir. Bu noktadan hareketle, %99 oranında bir KOBİ varlığının bulunduğu ve sadece %1'lik kısmın 250 ve daha fazla sayıda işçi çalıştıran büyük ölçekli işletmelerden oluştuğu sonucu da ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, KOBİ'lerin AB açısından ne denli önemli olduğu çok net bir şekilde anlaşılmaktadır (European Commission, http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/docs/facts_en.pdf: 4).

1.3. Amerika Birleşik Devletleri'nde Kobi Tanımı

Amerika Birleşik Devletleri'nde küçük ve orta ölçekli işletmelerin belirlenmesine ilişkin resmi bir tanım yoktur. Fakat genel olarak küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinin tanımında istihdam edilen işçi sayısı esas alınmaktadır (ABD Küçük İşletmeler İdaresi (SBA)). Bu ülkede küçük işletmelerin belirlenmesinde işçi sayısından sonra gelen en yaygın ikinci nicel ölçüt işletmenin satış tutarıdır. Amerika Birleşik Devletleri'nde genel olarak 100 kişiye kadar işçi çalıştıran işletmeler küçük sanayi işletmesi olarak değerlendirilir. Çalışan sayısı 250'den az olan işletmeler küçük, 250'den fazla olan işletmeler ise, büyük işletme olarak tanımlanmıştır. Bazı durumlarda bu sınır 500 işçiye kadar genişletilmektedir. Orta ölçekli işletmeler için ise genel kabul gören sınır, 1000 işçidir. Burada da istisnai durumlarda sınır 1500 işçiye kadar artırılabilir. ABD'de küçük işletmelere her türlü bilgi ve finansman desteği veren Küçük İşletmeler Teşkilatı (SBA, Small Business Administration) tanımlamasına göre küçük işletme ölçütü olarak imalat sanayinde personel sayısı (500–1500 kişi), toptancı kuruluşlarında personel sayısı ve yıllık satış gelirleri (500'e kadar personel ve 25 Milyon Dolar Satış), perakendeciler ve hizmet işletmeleri için de yıllık satış gelirleri (3- 13 Milyon Dolar) göz önüne alınmaktadır. Aşağıda farklı sektörlerde çalışan sayısı ve satış aralıkları örneklenmiştir. (KOSGEB (2000) Dünya'da ve Türkiye'de KOBİ Tanımları. Ankara KOSGEB Yayınları 12, s.16)

İmalat Sektörü: Üretilen ürünün tipine bağlı olarak maksimum çalışan sayısı 500 – 1500 aralığında olabilir.

Toptan Perakende Satış: Satışı yapılan ürünlere bağlı olarak maksimum çalışan sayısı 100 – 500 aralığında olabilir.

Hizmet Sektörü: Verilen hizmete bağlı olarak yıllık satışlar 2,5 ile 21,5 Milyon \$ aralığını geçmemelidir.

Perakende Satış: Satışı yapılan ürünlere bağlı olarak yıllık satışlar 5 ile 21 Milyon \$ aralığını geçmemelidir.

İnşaat Sektörü: İnşaatın tipine bağlı olarak yıllık satışlar 13,5 ile 17 Milyon \$ aralığını geçmemelidir.

Tarım Sektörü: Üretilen tarım ürününün tipine bağlı olarak yıllık satışlar 0,5 ile 9 Milyon \$ aralığını geçmemelidir.

2. Kobilerin Genel Sorunları

Finansman sorununun KOBİ'lerin fonksiyonlarında meydana gelebilecek her türlü sorunun kaynağını oluşturduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. KOBİ'lerin karşılaştıkları finansman sorunlarının başlıca nedenleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Akademiktisat, 2007);

- İşletme sahiplerinin finansal yönetim açısından yeterli bilgiye sahip olmayışı,
- KOBİ'lerde, ilave maliyet unsuru olarak görüldüğünden, finans birimlerinin olmayışı ve bu nedenle finans sürecinin idari işler, mali işler, muhasebe personelleri ve/veya firma ortaklarınca yürütülmeye çalışılması,
- İşletmenin kuruluş aşamasında öz kaynaklarını tüketmesi ve daha sonraki süreçte yetersiz özsermaye nedeni ile yüksek maliyetli dış kaynaklara başvurmak zorunda kalması,
- Gerek kayıt dışı satışlar gerekse de finansal tabloların gerektiği gibi tutulamamasından kaynaklı, Banka kredilerine erişimdeki zorluklar,
- Uygun maliyetli, uzun vadeli finansman imkanının kısıtlı olması ve bu nedenle kapasite artışı sağlayacak yatırımların yapılamaması.
- İhtiyaç duyulan nakit sıkıntısını gidermek için başvuru bankaların uyguladıkları formalite ve prosedürler,
- Kredi temini için bankaların talep ettiği teminatların oluşturulamaması,
- KOBİ'lerde gerekli finansman ihtiyacının sağlanmasında banka kredileri ve piyasa kredileri dışında finansla araç kullanılamaması.

2.1. Kobilerin Finansman Sorunları

Büyük ve kurumsal şirketler uygun maliyetli ve uzun vadeli kredilere daha kolay erişebilirken, ne yazık ki KOBİ'ler bu olanaklara pek de kolay sahip olamamaktadırlar. Bu durumun temel nedeni, KOBİ'lerin mali verilerinin pek de uygun olmamasından kaynaklanmaktadır. Özellikle BASEL III kriterlerinden sonra bankaların firmaları sınıflandırmaya ve firmaların niteliklerine göre karşılık ayırmaya başlamasından sonra söz konusu süreç daha da zorlaşmıştır.

Buna rağmen Türkiye'de uzun süre toplam krediler içerisindeki payları %4'ler seviyesinde olan KOBİ'lerin 12/2020 yılında 3 trilyon 597 milyarlık kredi içerisindeki payları 848 milyar lira ile %24'e yükselmiş durumdadır. (<https://www.bddk.org.tr/BultenAylık>)

2.2. Kobilerin Krediyeye Ulaşımında Yaşadığı Sorunlar

Ülkemizdeki bankaların firmaları finansman şekli incelendiğinde KOBİ olarak faaliyet gösteren firmaların kredi kullanırken bankalara teminat verdiği ve bu teminatlar karşılığında kredi kullandığı görülmektedir. Bu teminatların içeriği incelendiğinde, bunları gayrimenkul ipotegi, müşteri çeki ve senedi, son yıllarda ise daha yaygın hale gelen Kredi Garanti Fonu teminatından oluştuğu görülmektedir. KOBİ'lerin çok az bir kısmının sadece kefalet karşılığı çalıştığı ve bu küçük azınlığın yukarıda bahsettiğimiz sermaye eksikliğini atlattığı, ancak kısa vadeli likitide sorunları için kredi kullandığı görülmektedir.

Krediyeye ulaşmak için teminat oluşturamayan KOBİ'lerin piyasanın yüksek vade farklarına katlandığı ya da daha maliyetli finans kuruluşlarına (örn. faktöring) yöneldiği görülmektedir. Hali hazırda zaten öz kaynak eksikliği ile doğan firmalar, süreç içerisinde kazandıkları karları alternatif finans kuruluşlarına feda etmek zorunda kalınca özkaynaklarını arttırmayı başaramamakta ve sürekli net işletme sermayesi eksikliği ile dönmeye çalışmaktadırlar.

2.3. Kobilerin Aldıkları Kredilerde Vade Yapısı ve Nakit Döngüsü

Finansmanın altın kuralına göre firmaların özellikle sabit varlık yatırımlarını uzun vadeli krediler ile, likitide ihtiyaçlarını ise kısa vadeli krediler ile finanse etmesi önerilmektedir. Ancak ülkemizde KOBİ'ler profesyonel destek almadıklarından ve genellikle tek kişinin yönetimindeki aile şirketi olmalarından kaynaklı, yanlış kararlar verebilmektedir. Ülkemizdeki KOBİ'lerin kullandıkları kredilerdeki vade tercihi genellikle hatalı olup uzun

vadede getiri sağlayacak olan sabit varlık yatırımı yaparken bile maliyet avantajı sebebiyle kısa vadeli kredileri tercih ettiklerine sıklıkla rastlanmaktadır. Nitekim göreceli olarak daha düşük maliyetli olan kısa vadeli krediler firmanın nakit döngüsüne ve yatırımın geri dönüşüne uygun olmadığı için firmaya avantaj yerine dezavantaj sağlayabilmektedir.

2.4. Kobi'lerin Kredilerden Aldığı Pay

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) yayımladığı verilere göre bankacılık sektörünün KOBİ'lere geçen yıl aralık ayı itibarıyla kullandığı nakdi kredi miktarının tutarı 848 milyar 829 milyon Türk Lirası seviyesinde olmuştur. (<https://www.bddk.org.tr/BultenAylık>)

Tablo 1: KOBİ Kredileri 2020/12

KOBİ Kredileri (milyon TL), Dönem:2020/12	Nakdi Kredi TP	Nakdi Kredi YP	Toplam Nakdi Krediler	Müşteri Sayısı (Net)
Toplam KOBİ Kredileri (2+3+4)	727.572,79	121.256,86	848.829,65	-
Mikro İşletmelere Kullandırılan Krediler	250.106,52	11.603,86	261.710,38	-
Küçük İşletmelere Kullandırılan Krediler	237.732,73	34.898,36	272.631,10	-
Orta Büyüklükteki İşletmelere Kullandırılan Krediler	239.733,53	74.754,64	314.488,17	-
Toplam KOBİ Niteliğindeki Müşteri Sayısı (6+7+8) (Adet)	3.811.437,00	17.701,00	3.829.138,00	4.855.028
Mikro İşletme Niteliğindeki Müşteri Sayısı (Adet)	3.238.892,00	3.561,00	3.242.453,00	4.063.949
Küçük İşletme Niteliğindeki Müşteri Sayısı (Adet)	448.098,00	6.223,00	454.321,00	608.519
Orta Büyüklükteki İşletme Niteliğindeki Müşteri Sayısı (Adet)	124.447,00	7.917,00	132.364,00	182.560

Kaynak: <https://www.bddk.org.tr/BultenAylık>

2021 Ocak ve Şubat dönemleri arasında KOBİ kredilerinin bakiyesinin hacmi 9 milyar 615 milyon Türk Lirası tutarında artış göstererek, bu artışla 858 milyar 444 milyon Türk Lirası düzeyine çıkmıştır. Şubat dönemi sonu itibarıyla bankaların KOBİ'lere sağladığı kredi bakiyesi 2015 senesinin aynı dönemine göre karşılaştırma yapıldığı zaman %220 oranında artış göstermiştir.

Tablo 2: KOBİ Kredileri 2021/2

KOBİ Kredileri (milyon TL), Dönem:2021/2	Nakdi Kredi TP	Nakdi Kredi YP	Toplam Nakdi Krediler	Müşteri Sayısı (Net)
Toplam KOBİ Kredileri (2+3+4)	735.569,07	122.875,89	858.444,96	0,00
Mikro İşletmelere Kullandırılan Krediler	254.812,60	11.598,36	266.410,96	0,00
Küçük İşletmelere Kullandırılan Krediler	240.455,09	36.020,82	276.475,90	0,00
Orta Büyüklükteki İşletmelere Kullandırılan Krediler	240.301,38	75.256,72	315.558,10	0,00
Toplam KOBİ Niteliğindeki Müşteri Sayısı (6+7+8) (Adet)	3.878.247,00	17.971,00	3.896.218,00	4.937.772
Mikro İşletme Niteliğindeki Müşteri Sayısı (Adet)	3.296.283,00	3.500,00	3.299.783,00	4.142.869
Küçük İşletme Niteliğindeki	455.266,00	6.429,00	461.695,00	612.218

Müşteri Sayısı (Adet)				
Orta Büyüklükteki İşletme Niteliğindeki Müşteri Sayısı (Adet)	126.698,00	8.042,00	134.740,00	182.685

Kaynak: <https://www.bddk.org.tr/BultenAylık>

KOBİ kredileri içinde en fazla pay alan orta büyüklükteki işletmeler olmuştur. Söz konusu işletmelerin aldığı kredilerin payı ise %36,76 olarak açıklanarak, 2019 yılı ile kıyaslandığı zaman 73 Milyar 362 Milyon TL kredi artışı yaşandığı görülmektedir.

Aynı dönemde küçük işletmelere kullanılan kredilerin tutarında da benzer bir artış söz konusudur. Bu artış %43,2 oranında olup, 276,4 milyar Türk Lirası seviyesindedir. Mikro işletmelerin kullandığı kredilerde ise %47,8 artış olduğu ve bu artışla da 266,4 milyar Türk Lirası düzeyine ulaştığı görülmektedir.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) verilerine göre KOBİ niteliğinde olan toplam müşteri sayısında 12/2020 dönem sonu itibariyle senelik olarak %23,3 oranında artış olmuş ve bu artışla birlikte 4.855.028 seviyesine ulaşılmıştır. Mikro işletmelerdeki müşteri sayısının payı %83,7, küçük işletmelerde %12,5, orta büyüklükteki müşterilerin payı ise %3,7 olarak açıklanmıştır. Sırasıyla müşteri sayısı ise, mikro işletmelerde 4.063.949, küçük işletmelerde 608.519, orta büyüklüktekilerde ise 182 bin 560 olarak açıklanmıştır. (<https://www.bddk.org.tr/BultenAylık>)

3. COVID-19'un Dünya ve Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkisi

3.1. Pandemin Küresel Etkileri

Hastalığın toplum ve ekonomi üzerindeki etkisi, dünyanın her yerindeki şehirlerin kilitlenmesinden, işgücü hareket kısıtlamalarından, seyahat yasaklarından, havayolu şirketlerinin askıya alınmalarından ve en önemlisi ekonominin yavaşlamasından görülebilir. COVID-19 krizi 21 Şubat - 24 Mart 2020 arasında küreselleşti ve hala vaka sayısı her geçen gün hızla artıyor. COVID-19 salgınının küresel GSYİH büyümesi için önemli sonuçları olacağı tahmin edilmektedir (Word Economic, 2020).

Küresel COVID-19 salgını nedeniyle, küresel GSYİH'nın % 2,3 ila% 4,8 arasında etkilenmesi muhtemeldir (ADB, 2020). Ek olarak, mevcut pandemik salgının küresel doğrudan yabancı yatırımın% 5-% 15 oranında küçülmesine neden olabileceği de tahmin edilmektedir (UNCTAD, 2020b). Dahası, UNCTAD raporuna göre, dünyanın hasarla başa çıkabilmek için 2,5 trilyon dolara varan bir destek paketine ihtiyacı var (UNCTAD, 2020a). Dolayısıyla, bu istatistiklere göre, mevcut küresel kriz muhtemelen 2008 krizinden daha kötü olacaktır (UNCTAD, 2020a).

Dahası, Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (ILO) göre, dünya çapında yaklaşık 25 milyon insan işini kaybedebilir (işçilerin gelirinin 3,4 trilyon ABD doları kadar kaybı) (ILO, 2020c). ILO'nun daha yakın tarihli bir raporu, kapamaların (tam veya kısmi) önlemlerin toplam küresel çalışanların% 81'ini (yaklaşık 2,7 milyar işçi) etkilediğini göstermektedir (ILO, 2020b). "İkinci Dünya Savaşından bu yana görülen en kötü küresel kriz" (ILO, 2020b). Tahminler, ABD'nin 2020 yaz ortasına kadar üç milyon iş kaybedeceğini, Avrupa ve dünyanın diğer bölgelerindeki eğilimin benzer olacağını gösteriyor (Siddiqui, 2020). ILO'ya göre, COVID-19'un konaklama ve yemek hizmetleri, gayrimenkul, toptan ve perakende ticaret, motorlu taşıtların ve motosikletlerin onarımının ekonomik çıktısı üzerindeki etkisi 'yüksek' iken, kamu hizmetleri, kamu yönetimi ve savunma, sosyal hizmet faaliyetleri, insan sağlığı ve eğitim 'düşük'tür4 (ILO, 2020b).

COVID-19, gelişmekte olan ülkelerde, bağlayıcı döviz kısıtlamalarıyla karşılaşmadan etkili teşvik uygulamalarını çok daha zor hale getirecek daha derin bir etkiye sahip olacaktır (UNCTAD, 2020a). En savunmasız ülkeler, sağlık altyapısı zayıf, ticaret ve turizm sektörlerine büyük ölçüde bağımlı, büyük ölçüde borçlu ve istikrarsız sermaye akışlarına bağlı olanlardır (Dünya Bankası, 2020a). COVID-19 salgını kontrol etmek ekonomiyi canlandırarak, ancak devam eden finansal stres riski 2020'den sonra bile çok yüksek (Dünya

Bankası, 2020a). Ayrıca, yoksulluğun yaklaşık 11 milyon kişi artacağı tahmin edilmektedir (Dünya Bankası, 2020a). Salgının ekonomik etkisi devam ediyor ve giderek tahmin edilemez hale gelse, gelişmekte olan ekonomilerdeki durumun iyileşmeden önce daha da kötüye gideceği açıktır (UNCTAD, 2020a). Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'na (UNDP) göre, gelişmekte olan ülkelerdeki gelir kayıplarının 220 milyar doları aşması muhtemeldir (UNDP, 2020b).

3.2. Gelişmekte Olan Piyasalarda COVID-19'un Etkisi

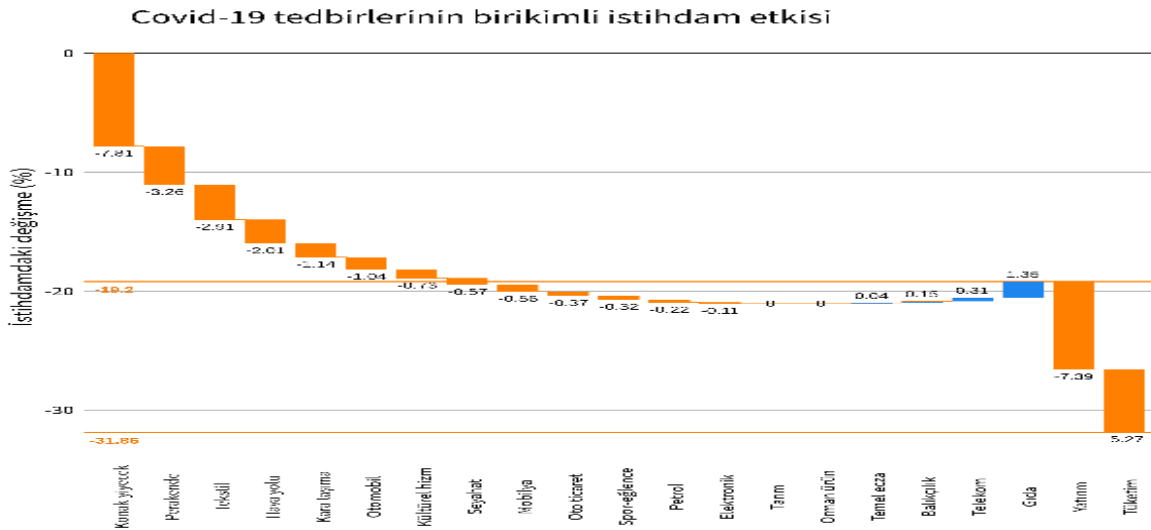
Gelişmekte olan pazarlar ve gelişmekte olan ekonomiler, COVID-19 salgınının patlak vermesinden önceki yirmi yıl içinde tutarlı bir şekilde büyüdü ve yoksulluğun azaltılması ve ortalama yaşam süresinde çok ihtiyaç duyulan kazanımlara elde edildi. Kriz şimdi bu ilerlemenin çoğunu riske atarken, zengin ve yoksul arasındaki uçurumu daha da genişletiyor.

Yoksulluğun azaltılmasında ve yaşam sürelerinde pandemi öncesi kazanımlara rağmen, bu ülkelerin çoğu gelir eşitsizliğini azaltmak için mücadele etti. Aynı zamanda, hareketsiz gençlerin (yani istihdam, eğitim veya öğretimde olmayanlar) yüksek payları, eğitimde geniş eşitsizlik ve kadınlar için ekonomik fırsatlarda büyük boşluklar kaldığını gördüler. Salgını kontrol altına almaya yönelik tedbirlerin savunmasız çalışanlar ve kadınlar üzerinde orantısız etkileri olduğundan, COVID-19'un eşitsizliği geçmiş krizlerden daha da kötü hale getirmesi bekleniyor.

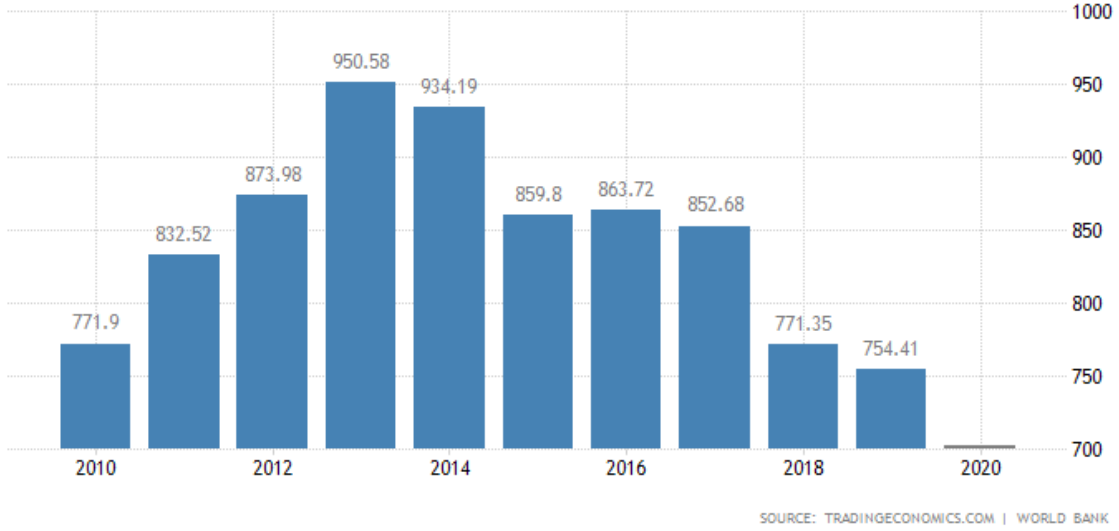
En son Dünya Ekonomik Görünümümüzün bir parçası olarak, eşitsizlik üzerindeki etkisini tahmin etmek için mevcut salgınla ilgili iki gerçeği araştırıyoruz: bir kişinin evden çalışabilme yeteneği ve dünyadaki çoğu ülkede beklenen GSYİH'deki düşüş (IMF,2020)

3.3. COVID-19'un Türkiye Üzerindeki Etkisi

Türkiye'de ilk Covid-19 vakasının resmi olarak açıklandığı 10 Mart'tan itibaren pek çok tedbir alındı. Bu kapsamda eğlence yerleri, spor tesisleri ve lokanta gibi iş yerlerinin faaliyetleri durduruldu, hava yolu ile ulaşımda kısıtlamalara gidildi. Firmaların birçoğu devletin çıkardığı kısa çalışma ödeneğinden istifade ederek çalışanlarını kısmi veya evden çalıştırmaya başlamıştır. Bu da işsizlikte ciddi bir patlama getirmiştir.

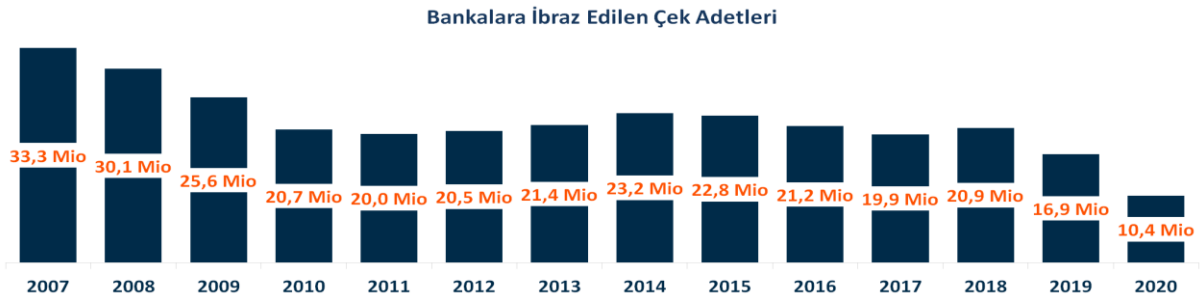
İşsizlik ve artan kur etkisiyle birlikte gayri safi milli hasıla düşmeye başlamış ve birçok sektörde daralma bununla birlikte ticaret hacminde bir düşüş olmuştur. Aşağıdaki şekilde Türkiye'nin 2010'dan günümüze GSYİH verileri gösterilmiştir. Şekli incelediğimizde 2010'dan beri dalgalı bir seyir izleyen GSYİH pozitif bir seyirde olduğu, 2018 senesinde yaşanan krizden (Türkiye döviz ve borç krizi) dolayı küçülme olduğu ve 2019 senesinde ise krizin etkisiyle küçülmenin devam ettiği görülmektedir. Ancak pozitifte 2020'de dünyayı etkisi altına alan pandemiyle birlikte nerdeyse negatife döndüğü görülmektedir.

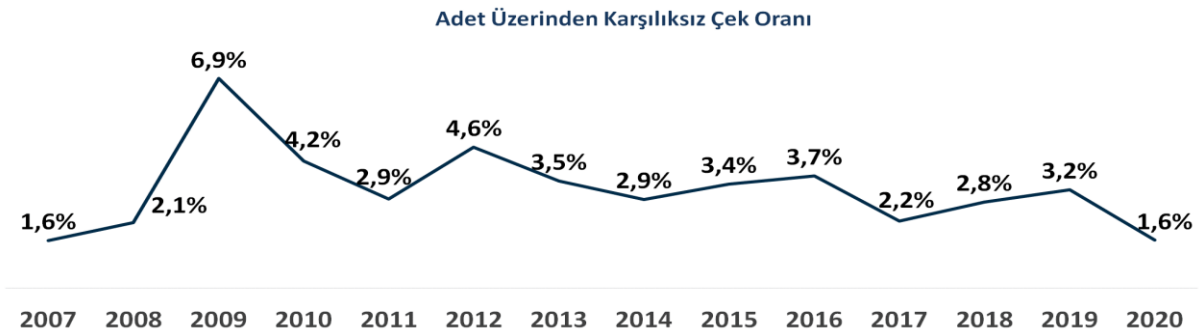
Genel makroekonomik tablo, artan enflasyon ve işsizlik, daralan yatırım, artan kurumsal ve finans sektörü kırılganlıkları ve düzeltici politika eylemleri ve reformlarının düzensiz uygulanması göz önüne alındığında daha savunmasız ve belirsiz bir dönemde olduğu görülmektedir. Bunun dışında devam eden jeopolitik gerilimler nedeniyle önemli dış sorunlarda bulunmaktadır. COVID-19 krizinin etkisinin Türkiye'yi ciddi şekilde olumsuz etkileyerek ekonomik ve sosyal kazanımları daha da zayıflatması bekleniyor (World Bank,2020).

4. COVID-19'un Kobiler Üzerindeki Etkisi

Yukarıda hem dünya genelinde hem gelişmekte olan piyasalar hem de Türkiye özelinde pandeminin etkileri özetlenmiştir. Tabii ki ekonomideki etkilerinin en fazla görüldüğü yer ülke ekonomilerini sırtlayan KOBİ'lerdedir. Kobilerin bu dönemde finansman kaynaklarına ulaşımı, finans kaynaklarının maliyetleri, artan ham madde maliyetleri gibi hususlar göz önünde bulundurulduğunda ciddi anlamda azalan GSYİH ile birlikte ticaret hacminin oldukça düştüğü görülmektedir. Nitekim ülkemizde ticarete en fazla kullanılan ödeme aracı olan çekli ödemenin 2020 yılında ciddi anlamda daraldığı görülmektedir.

Azalan ticaretle birlikte azalan çek hacmi birbirini desteklemekle birlikte çekte karşılıksızlık oranı nerdeyse geçen senelerle aynı oranda devam etmektedir.

Örneğin 2018 yılında neredeyse 2020 yılına nazaran iki kat çek ciro edilmişken çekte ödenmeme oranı sadece % 1.2 gibi küçük bir fark oluşmuştur. Buda KOBİ'lerin ciddi anlamda azalan ticarete rağmen ciddi anlamda ödeme gücü çektiklerini göstermektedir.

Yine bu firmaların çek ödeme oranlarındaki düşüşü göz önünde bulundurarak acaba çek ödeme gücünü kaybeden firmaların banka kredilerini ödeme durumu nedir diye soracak olursak aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere çekini ödeyemeyen KOBİ'lerin banka kredilerini de ödeyemedikleri ve neredeyse % 96'sının hem çekini ödeyemediği hem de kredisini ödeyemediği görülmektedir.

Çek İbraz Dönemi	Karşılıksız Çek Adedi	Karşılıksız Çek Keşide Eden Müşteri	Son 1 Ay Karşılıksız Çeki Olanlar	Son 3 Ay Karşılıksız Çeki Olanlar	Son 12 Ay Karşılıksız Çeki Olanlar	2007'den Bu Yana Karşılıksız Çeki Olanlar	Önceki Dönemlerden Henüz Ödenmemiş Karşılıksız Çeki Olanlar	Gecikmiş Kredisi Olanlar	Karşılıksız Çeki ve/veya Gecikmiş Kredisi Olanlar
2019-09	51.324	13.953	41%	71%	79%	84%	69%	88%	97%
2019-10	32.478	10.779	66%	76%	83%	87%	73%	89%	97%
2019-11	16.211	6.576	63%	76%	83%	87%	75%	88%	97%
2019-12	36.002	10.210	40%	72%	82%	86%	71%	90%	90%
2020-01	18.753	6.804	64%	72%	80%	85%	71%	88%	97%
2020-02	12.893	5.034	57%	72%	80%	86%	72%	89%	97%
2020-03	24.759	8.521	33%	51%	60%	70%	50%	85%	93%
2020-04	28.088	9.282	48%	55%	63%	71%	55%	83%	91%
2020-05	12.953	5.138	65%	74%	80%	85%	71%	81%	96%
2020-06	26.035	7.026	42%	75%	82%	87%	72%	86%	97%
2020-07	8.683	3.448	66%	75%	82%	87%	75%	85%	96%
2020-08	18.052	5.103	40%	71%	81%	86%	73%	87%	97%
2020-09	11.055	3.924	62%	72%	80%	86%	72%	86%	96%

4.1. Finansman Sorunlarına Alternatif Çözüm Önerileri

KOBİ'lerin finansman sorunlarının çözüm yöntemlerinden olan öz kaynak tüketimi, sermaye piyasalarından yararlanabilme ve banka kredileri işletmelerin başvurduğu en önemli yöntemler arasında sayılabilir. (Aras ve Müslümov, 2006).

KOBİ'lerin finansman sorunlarının çözümü için KOBİ'lerin banka kredilerinden daha çok faydalandırılması çalışmaları yapılmalıdır. Bu krediler yasal yükümlülüklerden muaf tutularak, fon ve vergi istisnaları getirilerek kredilerin kaynak maliyetleri ucuzlatılmalıdır. Düşük faizli Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası kaynaklı reeskont kredisi kullanılmalıdır ve düşük faizli kredilerle bankaların KOBİ'lere finansman olanakları sağlaması gerekmektedir.

Bankalar gibi devlet de KOBİ'lere yardımlarını artırmalı, düşük faizli kredilerin yanı sıra, hazine arazilerinden faydalandırabilmeli, teknoloji ithalatında kolaylıklar sağlanabilmeli, KOBİ'lerin sermaye piyasalarına daha kolay girebilmelerine olanak sağlayacak koşullar yaratılmalıdır. Kayıt dışı ekonomi ortadan kaldırılmalı ve ihracata yönelik teşvikler artırılmalıdır. Finansman konusunda eksik bilgiye sahip KOBİ'lerin üniversiteler ile iş birliği sağlanarak, işletmelerin sermaye yapısı, bütçelendirme konularında ve diğer finansal konulardaki bilgi eksikleri eğitim yoluyla giderilmelidir (KOSGEB, 2004).

Sınırlı banka kredilerinden yararlanamayan küçük ve orta boy işletmeler risk sermayesi, finansal kiralama, factoring, forfaiting, Avrupa Yatırım Ortaklığı Programı gibi finansal araçlardan faydalanarak finansman sorunlarından kurtulma yoluna gidebilmelidir. (KOSGEB, 2004).

5. Araştırma Yöntemi

Bu çalışmanın amacı, İstanbul ili Güneşli İlçesindeki KOBİ'lerin finansman sorunlarını belirlemek, KOBİ sahiplerinin ve yöneticilerinin finansman araçları ile ilgili bilgi düzeyleri ve bu araçları kullanım olanaklarını anlamak, finansman ve diğer sorunlara yaklaşımlarını, düşünce ve tutumlarını ortaya koymaktır. Verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden anket ve görüşme teknikleri uygulanmıştır. Literatürde daha önce yapılmış çalışmalardan ve uygulanmış anketlerden yararlanılarak araştırma anketi geliştirilmiştir.

Araştırmanın birinci bölümünde işletmelerin hukuki yapısı, personel sayısı, finansman yapısı, yönetim ve organizasyon gibi yapısal özelliklerini belirlemeye yönelik sorular yöneltilmiştir. Bağımsız birer değişken olarak işletmenin yapısal özelliklerinin, işletmelerin finansman sorunlarını, alternatif finansman araçlarını tanıma ve kullanmaya yönelik tutum ve düşüncelerini, geleceğe bakış açılarını değiştirip değiştirmediği araştırılmıştır. Anketin ikinci bölümünde yöneltilen sorular, işletmelerin ne sıklıkla finansman sorunlarıyla karşılaştıklarını, hangi finansman aracını ne sıklıkla kullandıklarını, finansal sorunlarının kaynağını, farklı finansman araçlarını ne ölçüde tanıdıklarını ve gelecekte kullanma konusundaki düşüncelerini anlamaya yöneliktir.

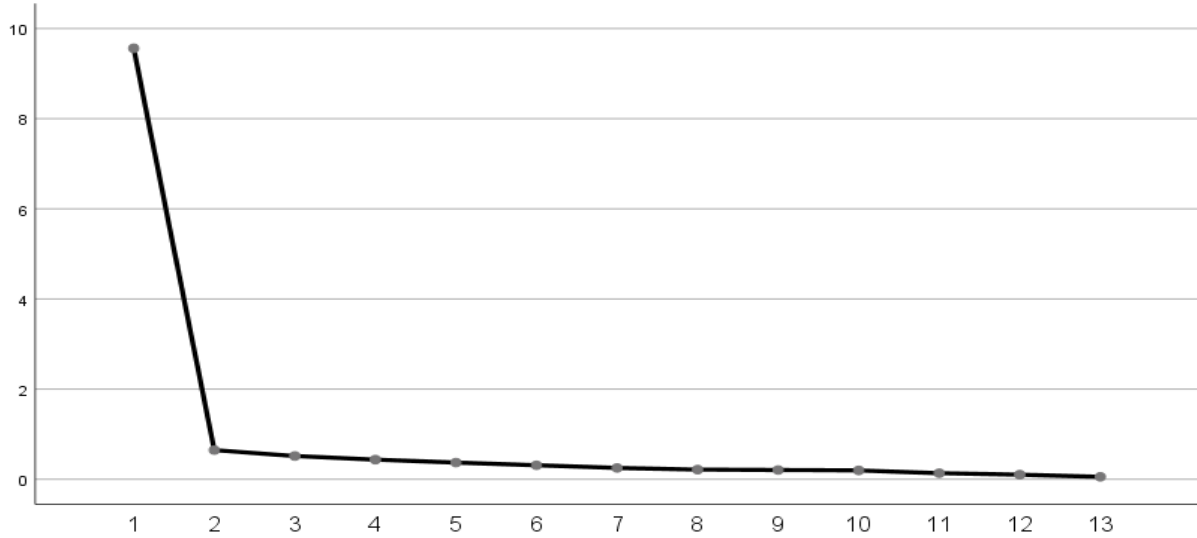
5.1. Keşfedici Faktör Analizi ve Güvenirlilik Analizi

Ölçeğe ilişkin yapılan keşfedici faktör analizi ve güvenirlilik analizi sonuçları Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3: Ölçeğin KFA ve Güvenirlilik Analizi Sonuçları (n=125)

Madde No	Faktör Yükleri
Madde No 1	,873
Madde No 2	,862
Madde No 3	,801
Madde No 4	,852
Madde No 5	,898
Madde No 6	,908
Madde No 7	,815
Madde No 8	,880
Madde No 9	,870
Madde No 10	,856
Madde No 11	,856
Madde No 12	,837
Madde No 13	,834
Özdeğer İstatistiği (λ)	9,561
Açıklanan Toplam Varyans %	73,549
Cronbach Alfa (α)	,970

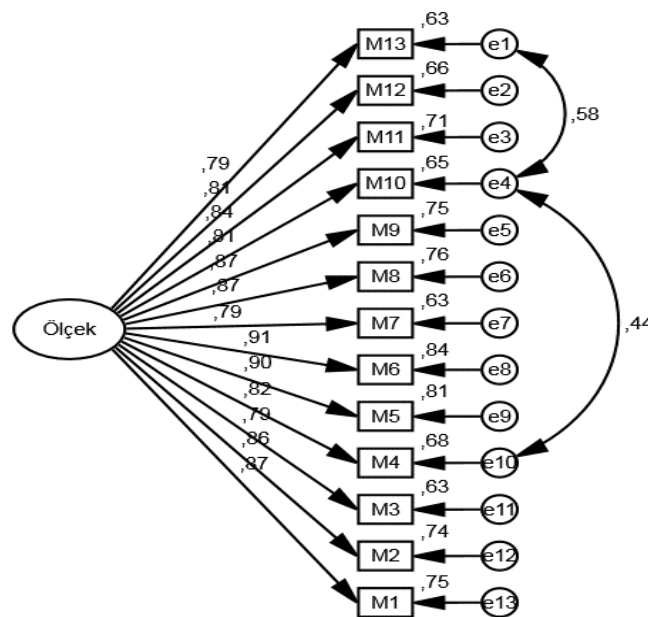
Geliştirilen ölçeğin yapısal geçerliliğini tespit etmek amacıyla temel bileşenler analizi ve varimax eksen döndürmesi tekniği kullanılarak keşfedici faktör analizi (KFA) uygulanmıştır. KFA neticesinde, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterlilik değerinin .921 olduğu ve örneklemin büyüklüğünün faktör analizi için yeterli olduğu tespit edilmiştir (n=125). Bartlett küresellik testinin anlamlı olması [$X^2(78)=1800.557$, $p<.0001$] maddeler arasındaki korelasyon ilişkilerinin faktör analizi için uygun olduğuna işaret etmektedir (Kalaycı, 2010). KFA'da özdeğerlerin 1'den büyük olması durumunda faktörlerin oluşması sağlanmıştır. KFA analizi ile, tek faktörlü bir sonuç elde edilmiştir. Yamaç serpinti grafiği (Şekil 1) ve faktörlerin açıkladıkları varyanslar dikkate alınarak tek faktörlü yapının daha uygun olduğu görülmüştür. Bu kapsamda, on üç maddenin öngörülen faktörleşmeyi oluşturduğu ve açıklanan varyansa katkılarının yüksek olduğu, maddelerin yüksek faktör yük değerlerine sahip oldukları ve yüklenmelerin literatür ile örtüştüğü tespit edilmiştir. Yapılan KFA sonucunda, 13 maddelik ölçeğin tek faktörlü bir yapıda olduğu, faktörlerin toplam varyansının % 73.549'unu açıkladığı ve maddelerin faktör yüklerinin .80'nin üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bu 13 maddelik ölçeğe maddeler ve maddelerin faktördeki yüklerine ilişkin KFA sonuçları Tablo 3'te gösterilmiştir. Faktör yükü .45'in altında olan değerler ise tabloda yer almamaktadır.

Şekil 1: Ölçeğe İlişkin Yamaç Grafiği

Ölçeğe ilişkin yapılan KFA analizi sonucunda yamaç serpinti grafiği Şekil 1’de incelendiğinde özdeğerin X ekseninde 1’den büyük ve 10’a kadar yükseldiği görülmektedir. Öte yandan Y ekseninde n=13 maddenin 1 değerinin üzerinde olmadığı aynı eksen üzerinde dizildiği görülmektedir. Bu da ölçeğin tek faktörlü ve on üç maddeden oluşan bir ölçek olduğu yapısının geçerliliğini desteklemektedir. Ölçeğin güvenirliliğine ilişkin Cronbach Alfa güvenirlilik testi yapılmıştır. Buna göre güvenirlilik değeri $\alpha=.970$ bulunmuştur. Sosyal bilimlerde yapılan araştırmalarda güvenirlilik katsayısının .70 ve üzeri olması kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2005). Ölçeğin hesaplanan güvenirlilik katsayısı ise ölçeğin güvenirliliğinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. KFA yapı geçerliği analizinde ölçüm hataları dikkate almamaktadır (Bayram, 2013) bu nedenle ölçeğin doğrulanması için doğrulayıcı faktör analizine ihtiyaç duyulmuştur. DFA analizi KFA’nın aksine ölçüm hatalarını dikkate alarak ve uyum indeksleri ile birlikte daha geçerli bir ölçüm ortaya koymaktadır. Analiz sonuçları aşağıda verilmiştir.

5.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi

Ölçeğe ilişkin yapılan birinci düzey gizil değişkenli tek faktörlü doğrulayıcı faktör analizi sonuçları Şekil 2 ve Tablo 2’de yer almaktadır.

Şekil 2: Birinci Düzey Tek Faktörlü (Gizil Değişkenli) Model (n=125)

Tablo 4: Model Uyum Kriteri ve Model Sonuçları

Model Uyum Kriteri	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Model Sonucu
X ² Uyum Testi	0,05 < p ≤ 1	0,01 < p ≤ 0,05	,000
CMIN / SD	X ² /sd ≤ 3	X ² /sd ≤ 5	1,932
Karşılaştırmalı Uyum İndeksleri			
CFI	,97 ≤ CFI	,95 ≤ CFI	,97
RMSEA	RMSEA ≤ 0,05	RMSEA ≤ 0,08	,08
Mutlak Uyum İndeksleri			
GFI	0,90 ≤ GFI	0,85 ≤ GFI	,89
Artık Temelli Uyum İndeksleri			
RMR	0 < RMR ≤ 0,05	0 < RMR ≤ 0,08	,04

Kaynak: Karagöz, 2016:975; Bayram, 2013:78; Meydan ve Şeşen, 2015:37

Yapılan analizle, test edilen birinci düzey tek faktörlü yapının modelin veri ile doğrulanıp doğrulanmadığına karar verebilmek için Şekil2 ve model uyum değerleri Tablo 4'te incelendiğinde, CMIN (112,082) df (58) CMIN/df (1,932), CFI (,970) GFI (,889) SRMR (,040) RMSEA (,080) gibi uyum iyiliği değerleri modelin kabul edilebilir olduğuna işaret etmektedir (Bayram, 2013; Karagöz, 2016; Meydan ve Şeşen, 2015). Şekil 1'de yer alan gözlenen değişkenlerin birden fazla örtük değişken altında toplandığı birinci düzey tek faktörlü modelde, faktör yük değerleri .79 ile .91 arasında değişmektedir. Bu değerler ölçeğin tek gizil değişken altında yüksek faktör yük değerlerine sahip olduğunu ifade etmektedir. Söz konusu bulgular ölçeğin hem yapısal geçerliliğini hem de güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

6. Araştırma Bulguları

Çalışma kapsamında 256 işletme yüz yüze anket yöntemiyle 32 soruya tabii tutulmuştur. Bahse konu anket çalışması 01/03/2021 – 31/03/2021 tarihleri arasında İstanbul ilinde yapılmıştır. Ankete katılan şirketlerin 149 tanesi Limited Şirket, 89 tanesi şahıs şirketi 18 tanesi diğer şirket (A.Ş., kolektif şirket, komandit şirket vb.) türüdür. İşletmelerin 93 tanesi imalat sektöründe, 31 tanesi ulaştırma ve enerji, 10 tane Haberleşme ve Medya, 20 tanesi madencilik ve inşaat (mermer vb.), 17 tanesi orman ürünleri ve mobilya, 24 tanesi perakende ve toptancılık sektöründe faaliyetlerini sürdürmektedir. Ankete katılan tüm şirketler halka açık olmayan, bir başka deyişle borsada işlem görmeyen şirketlerdir. Yapılan araştırmada firmaların kriz dönemlerinde daha fazla dış finansmana ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Yine bu dönemde tüm firmaların devlet desteğinden faydalandığı ve bir kısmının yarı zamanlı bir kısmının da uzaktan çalışma desteği aldığı görülmektedir. Firmaların kriz döneminde gerek kapanmalardan dolayı gerek talebin düşmesinden dolayı cirolarının düştüğü ve yaklaşık olarak ankete katılan katılımcıların %96'sının cirosunda düşüş olduğu belirlenmiştir. Şirketlerin yukarıda BDDK verilerine uygun bir şekilde dış finansman (kredi) gereksinmesinin arttığı görülmekte olup, şirketlerin %90'nın kredi ihtiyacının arttığı belirlenmiştir. Şirketlerin artan kredi taleplerine rağmen %90'nı yüksek maliyetlerden dolayı, %92'si kredi şartlarının ağır olması ve %93'ü şirket mali verilerinin yetersiz olmasından kaynaklı olarak yeterince krediye ulaşamadıklarını beyan etmişlerdir. Şirketlerin %80'ni bankaların kredi şartlarını sağlayamadıkları için (gayrimenkul ipoteği, yeterli mali veri, yeterli moralite vb.) daha yüksek maliyetli kısa vadeli borçlanmayı tercih ettikleri görülmektedir.

SONUÇ

Küçük ve orta boylu işletmeler günümüzde en yaygın işletme türüdür. Ülkemizde bu işletmelerin toplam işletmeler arasındaki oranı yaklaşık olarak % 99 civarındadır. KOBİ'lerin ekonomik yapıda bu kadar geniş bir şekilde temsil edilmesi, KOBİ'lerin yaşadığı finansal sorunların önemini artırmaktadır. Yaşanan finansal sorunlara bakıldığında, finansman ihtiyaçlarının ağırlıklı olarak banka kredileri ile finanse edilmeye çalışıldığı, kısa vadeli ve yüksek maliyetli kredilerde yoğunlaşma yaşandığı görülmektedir. KOBİ'lere banka kredileri dışında alternatif finansman yöntemleri oluşturmak, finansman yönetimlerinin alanında uzman kişilerce yönetilmesini sağlamak önemli ölçüde olumlu etki yapacağı gibi devlet destekli teşviklere de erişimin kolaylaştırılması büyük önem arz etmektedir. Firmaların daha

uzun vadeli ve düşük maliyetle borçlanabilmesi için devlet teşvikli kredilerin (<https://www.tesvikler.net/2017/04/08/yatirim-tesvik-belgesi-kapsaminda-faiz-destegi/>), KOSGEB destekli kredilerin (<https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekler/27/kredi-faiz-destek-programi>), KGF desteklerinin (<https://www.kgf.com.tr/index.php/tr/urunlerimiz/ozkaynak-kefaletlerimiz/banka-kredileri/kgf-destek-kredisi>), TÜBİTAK destekli kredilerin (<https://www.tubitak.gov.tr/tr/destekler/sanayi/ulusal-destek-programlari>), Eximbank Kredilerinin (<https://www.eximbank.gov.tr/tr/faiz-ve-kar-payi-oranlari>), vb. tercih edilmesi önerilmektedir. Bahse konu krediler mevcut faiz oranlarının yarısı maliyetle temin edilebilmektedir. Şirketler böylece hem uzun vadeli hem de daha uygun faiz oranından borçlanma olanağı bulabileceklerdir.

Tüm bunların dışında şirketler ayrıca leasing, forfaiting gibi türev araçlarla uzun vadeli ve daha ucuz borçlanabilir. 27.12.2011 tarihli Resmi Gazete'de Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe giren kararname ile belirlenen makine ve teçhizat grubunda yer alanların "Kararın yayın tarihinden sonra düzenlenen finansal kiralama sözleşmeleri" kapsamındaki kiralama ve teslimler için KDV oranı % 1 olarak uygulanmaya başlanmıştır (<https://resmigazete.gov.tr/fihrist?tarikh=2019-12-27&mukerrer=2>).

Bu karara göre;

- Yatırım teşvik belgesi kapsamında yapılan tüm finansal kiralama işlemlerinde, GTİP numaralarına veya yeni/kullanılmış olmasına bakılmaksızın uygulanacak kira KDV oranı % 1 olacaktır.
- Kararın 1. maddesinde yer verilen 17 no'lu maddede GTİP'leri belirtilen makine ve cihazların (kullanılmış olanları ile aksam, parça, aksesuar ve teferruatları hariç), finansal kiralamaya konu olması halinde ve aşağıdaki koşulların sağlanması halinde uygulanacak KDV oranı % 1'dir.
- Bu tarifelerde yer alan mal gruplarının kullanılmamış olması gerekmektedir. Kullanılmış olması halinde, herhangi bir indirim söz konusu olmayıp KDV oranı, karar öncesi uygulanan KDV oranı olacaktır. Aksam, parça, aksesuar ve teferruatlar için uygulanacak KDV oranı ise % 18'dir.
- Bu malların finansal kiralama şirketleri tarafından KDV mükellefleri ile kdv 'den istisna edildiği için kdv mükellefiyeti bulunmayan ancak kazançları bilanço esasına göre tespit edilen gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine kiralanması gerekmektedir.
- Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe kararname ekinde belirtilen GTİP numaraları dışında kalan tüm makine ve ekipmanların normal alımlarında KDV oranı, ekipmana göre % 8 ya da % 18 olarak kalmıştır.

Özet olarak firmaların daha uzun ve ucuz maliyetler ile borçlanmasının pek çok yöntemi bulunmakta olup şirketlerin içinde buldukları sektör ve piyasa şartları için farklı önerilerde bulunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Akademiktisat (30.06.2007) Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletme (KOBİ)'lerin Finansal Sorunları; İşletme İçinden ve Dışından Kaynaklanan Sorunlar, www.akademiktisat.net/calisma/isletmeler/kobi_finans.htm
- Müslümov, Aras; 2006, "Kredi Piyasalarında Asimetrik Bilgi ve Bankacılık Sistemi Üzerindeki Etkileri," II. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildiriler
- Arolat; 2018 <https://www.dunya.com/kose-yazisi/toplam-kredilerde-kobilerin-payi-buyurken/401625>
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK),2018 <https://www.bddk.org.tr/Veriler/TBS-Temel-Gostergeler-Raporu/14>
- Bayram, N. (2013). Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş (2.Baskı). Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı (5.Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- European Commission; (2006a), European Business Facts and Figures: Data 1995-2005, Luxembourg.
- European Commission; (2006b), European Charter for Small Enterprises: 2006 Good Practice Selection, Luxembourg.
- European Commission; (2006d), European Union Support Programmes for SMEs: An Overview of the Main Funding Opportunities Available to European SMEs, Luxembourg.
- European Commission; “Facts&Figures”, http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/docs/facts_en.pdf, 10.05.2007.
- <https://www.eximbank.gov.tr/tr/faiz-ve-kar-payi-oranlari>
- KOSGEB (2000) Dünya’da ve Türkiye’de KOBİ Tanımları. Ankara KOSGEB Yayınları 12, s.16
- <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekler/27/kredi-faiz-destek-programi>
- Kalaycı, Ş (Ed.) (2010). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri (5.Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Karagöz, Y. (2016). SPSS ve AMOS 23 Uygulamalı İstatistiksel Analizler (1.Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Meydan, C. H., & Şeşen, H. (2015). Yapısal Eşitlik Modellemesi AMOS Uygulamaları (2.Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Sayın, FAZLIOĞLU, Mustafa Akan; (1997), Avrupa Birliği’nde KOBİ Destekleme Programları ve Diğer Teşvik Araçları, KOSGEB Yayını, Ankara.
- <https://www.tesvikler.net/2017/04/08/yatirim-tesvik-belgesi-kapsaminda-faiz-destegi/>
- Resmi Gazete 24.06.2018 tarihinde, <https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/06/20180624.pdf>
- <https://resmigazete.gov.tr/fihrist?tarikh=2019-12-27&mukerrer=2>
- Yılmaz, B. (23.11.2005) Kobi’lerin Finansman Sorunlarına Bir Çözüm Önerisi: “Risk Sermayesi Finansman Modeli”, www.dtm.gov.tr/ead/DTDERGI/Ekimdergi2004/Beytullah.htm.